

Doba římská a doba stěhování národů

Roman Age and Migration Period

Brno (k. ú. Ponava, okr. Brno-město)

Ul. Štefánikova, Staňkova; areál bývalých Jaselských kasáren, parc. č. 456/40, 456/41.

Mladší doba římská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum.

AMČR: M-202502241.

Lokalizace: S-JTSK: -598436, -1158659; -598353, -1158636; -598322, -1158750; -598358, -1158756; -598375, -1158694; -598422, -1158703

Na začátku podzimu 2025 začal v Brně odkryv pro budoucí výstavbu v prostoru bývalých Jaselských kasáren mezi ulicemi Štefánikova a Staňkova. Stavba několika komplexů bytových domů začala v severní části plochy a postupně se posouvá směrem k jihu.

Zkoumaná lokalita se nachází uprostřed zastavěného území na mírném východním svahu, který spadá směrem k řídce Ponávka. Samotný prostor nebyl do konce 19. století zastavěn a pozemky byly využívány k zemědělské činnosti, o čemž svědčí stopy orby a zbytky po výsadbě ovocných stromů. Od konce 19. století docházelo k postupnému zastavění prostoru vojenskými objekty, které však byly v roce 2007 zbourány. Mezi lety 2007–2025 se jednalo o jeden z brněnských „brownfieldů“ s nevyjasněným stavebním záměrem.

Strojně kopané sondy ukázaly, že se ve východní části nachází až 2 m mocná vrstva novodobých navážek, zatímco v západní části zcela chybí půdní horizont a navážky zde nasedají přímo na geologický podklad (všude spraš), který byl v minulosti také pravděpodobně snižen.

Vzhledem k povaze stavby nebyla novověkým navážkám a konstrukcím věnována zásadní pozornost. Zbytky základových zdí (pokud existovaly a nebyly porušeny už v roce 2007) nedosahovaly z valné většiny geologického podkladu (především ve východní části). Celý prostor byl značně narušen inženýrskými sítěmi. V konečném důsledku se zájem archeologů soustředil především na zachovalé pravěké a protohistorické struktury, které se v lokalitě nacházejí (Kolařík et al. 2021a; Kolařík et al. 2021b; Matějíčková 2025; Zubalík 2022). Zjištěno bylo několik sídlištních objektů z období kultury nálevkovitých pohárů. Šlo především o zásobní jámy nebo nespecifikovatelné sídlištní jámy (viz oddíl Eneolit).

Stěžejní část zjištěných sídlištních struktur patří do období mladší doby římské (datace dle přítomnosti tzv. jiříkovické keramiky). Kromě několika nespecifikovaných sídlištních jam se na lokalitě nacházely také tři chaty se stopami po nosné konstrukci. Byly bohaté na materiál (především keramické zlomky, ale také kostěný hřeben nebo část náramku z černého skla). Chaty měly obdélný půdorys s rozměry: chata č. 541 – 5 × 4 m, hloubka 20 cm; chata č. 550 – 5 × 4 m, hloubka 1 m, obr. 1; chata č. 549 – 4 × 3 m, hloubka 10 cm). Většina objektů se koncentrovala do

severovýchodní části skryté plochy, kde se podařilo identifikovat několik desítek kůlových jam. Jejich datace je však značně problematická. Kůlové jámy nevytváří žádné vyšší struktury.

Odkryv v areálu stavby bude pokračovat i v roce 2026. Materiál získaný výzkumem je v tuto chvíli ve fázi zpracování.

Obr. 1. Brno – ulice Štefánikova, Staňkova. Chata z doby římské narušená novodobou strukturou. Foto R. Bíško.

Fig. 1. Brno – Štefánikova, Staňkova streets. A Roman-period dwelling disturbed by a modern structure. Photo by R. Bíško.

Literatura

AMČR: Záznam M-202502241 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202502241>.

Kolařík, V., Sedláčková, L., Zůbek, A. 2021a: Brno (k. ú. Ponava, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 62(1), 208.

Kolařík, V., Sedláčková, L., Zůbek, A. 2021b: Brno (k. ú. Ponava, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 62(1), 229.

Matějíčková, A. 2025: Brno (k. ú. Ponava, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 66(1), 217.

Zubalík, J. 2022: Brno (k. ú. Ponava, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 63(1), 164.

Summary

Part of the settlement from the Late Roman period (Fig. 1) was investigated during the rescue archaeological excavation in Štefánikova and Staňkova streets (Ponava cadastral area, Brno-City District).

Richard Bíško